సొంత కొంప

రాఘవులు ఆ ఇంటిని చిన్నతనం నుంచీ చూస్తున్నాడు. కేవలం అందుకైనా ఆ ఇంటిపైన అభిమానం కలగవచ్చు – కాని వాడికా ఇల్లంటే పరమద్వేషం. ఆయేటి కాయేడు ఆ ద్వేషం పెరుగుతున్నదే గాని తరగటం లేదు.

వాడు పుట్టిననాటికే అది పాత ఇల్లు. వాడు అందులోనే పుట్టాడనవచ్చు. వాళ్లమ్మ పురుడు ఆస్పత్రిలో పోసుకుంది. పదిరోజులైనాక పసిగుడ్డును ఈ ఇంటికే తెచ్చింది. ఆ నలుపెక్కిన అడ్డకర్రకే – దాన్ని దూలమని ఎట్లా అనటం – జోలె ఉయ్యాల కట్టి వాణ్ని ఊపింది. ఇప్పుడా అడ్డకర్రే వాడి తలకు బెత్తెడు ఎత్తులో ఉండి తగులుతుందేమోననిపిస్తుంది. వాడికిప్పుడు పద్దెనిమిదో ఏడు – ఈయేడు ఇంటరు పాసై, ఇంకో రెండేళ్లు చదివితే కాని "బొత్తిగా అన్యాయం" (బియ్యే) అనే బిరుదు సంపాదించుకోడు.

ఈ దిక్కుమాలిన కొంపలో పద్దెనిమిదేళ్లు!

అసలది కొంపకాదు. ఏ శిలాయుగం నాటి వాళ్లో నిర్మించుకున్న కుటీరాన్ని మరమ్మతుచేసి ఇంటివాళ్లు అద్దెకిచ్చి ఉంటారు. ఇంటివాళ్లకు మంచి ఇల్లు వేరే ఉంది. దాని వెనక తగలడింది ఈ ఇల్లు. దీన్ని ఔట్‌హౌస్ అని పిలుస్తారు. ఇది పూర్వ శిలాయుగం వాళ్ల నివాసం కాని పక్షంలో అసలిల్లు కట్టేటప్పుడు పారలూ, పలుగులూ, బొచ్చెలూ, తట్టలూ, తెల్లటి రంగు పూసిన కర్రలూ, తాపీలూ, తడపలతో తయారు చేసే కుంచెలూ అవీ ఉంచుకునేటందుకు కట్టిన పాక అయినా అయి ఉంటుందని రాఘవులు దృఢ నమ్మకం. కేవలం వాళ్ల నాన్నకు అద్దెకిచ్చే దురుద్దేశంతో వాళ్లు మట్టి అడుసుగోడలు పెట్టి, పైన సిమెంట్ గిలాబు (పందొమ్మిది పాళ్ల ఇసుకలో ఒకపాలు సిమెంటు అభికరించి) చేసిన గోడలూ, నడిస్తే గుంటలు పడే గచ్చూ వేసి, వేసవికాలం వేడిగా ఉండటానికి రేకులు కప్పి, "ఔట్ హౌస్. టు లెట్!" అని ఉంటారు. ఇల్లు మరీ పెద్దదయిపోతుందని ఒక అడ్డగోడ కట్టి ఒక భాగం వంట ఇల్లనీ, రెండో భాగాన్ని పడకటిల్లనీ అన్నారు. ఇంటికి దొంగాడు దూరటానికి వీల్లేని కిటికీలు మూడున్నాయి.

ఈ ఇంట్లో పద్దెనిమిదేళ్లు! రాధ ఇక్కడే పుట్టింది, శర్మ ఇక్కడే పుట్టాడు. ఇవాళ ఈ కొంపలో అయిదుగురు ప్రాణులు. ఇది ఇల్లు కాదు, కారు – కదలని కారు. ఫైవ్ సీటర్

కారు ఇంతకన్న అట్టే చిన్నగా ఉండదు. ఈ అయిదుగురిలో ఒక్కరికీ ఇంటిని గురించి నిజమైన సంతృప్తి లేదు.

"ఇల్లు చిన్నదంటే చిన్నదే మరి! మనిషికి మనిషంత చోటేగా కావాలి? పగలల్లా పిల్లలు స్కూలుకు పోతారాయె, ఆయన ఆఫీసుకు పోతారాయె. ఇంకా పెద్ద ఇల్లయితే ఒక్కత్తెగా ఉండేదానికి కొంప బావురుమంటూ ఉండదుటండీ?" అని అమ్మ చమత్కరిస్తుంది.

శర్మ రాత్రి పొద్దుపోయి ఇంటికొస్తాడు. అన్నం తిని ఏ స్నేహితులింటికో వెళ్లిపోతాడు. వాడింటిదగ్గిర పడుకోవటం మానేసి చాలా ఏళ్లయింది.

"వెధవా, నీ కిది హోటలల్లే ఉందా? తిండికి తప్ప రాకుండా తప్పించుకు తిరుగుతున్నావు" అని తల్లి ఒకనాడు శర్మగాడి మీద లేచింది.

"ఊరుకోవే. వాడు కూడా ఇల్లు పట్టుకు వేళ్లాడితే మరింత ఇరుకనిపిస్తుందీ!" అన్నాడు నాన్న.

రాధ ఇంటివాళ్ల కుముదవల్లితో మంచి దోస్తీ చేసింది. ఖాళీ సమయంలో ఇద్దరూ ఇంటివాళ్ల మేడ మీదికి చేరుతారు.

"అద్దె ఇవ్వకుండా రాధ మంచిలాటే కొట్టింది" అనేవాడు రాఘవులు.

"ఏరా, మీ నాన్న మూడొందలో నాలుగొందలో సంపాదిస్తున్నాడు గామాలు. అంతకంటె మంచి కొంప చూసుకోరాదురా?" అని స్నేహితులన్నప్పుడల్లా రాఘవులుకు పుండుమీద కారం చల్లినట్టుండేది.

నాన్న కన్న తక్కువ సంపాదనగలవాళ్లు కూడా మంచి భాగాలలో డబ్బు పారేసి అద్దెలకుంటున్నారు.

"యాభై అయిదు రూపాయలకి మంచి భాగం ఖాళీగా ఉందట, నాన్నా!" రాఘవులొకసారి అంటే, అది ఎక్కడ ఉందో విచారించి, "యాభై అయిదుతో అయిపోతుందిరా? నేను ఆఫీసుకు రైల్లో పోవటానికి వీలుండదు. మన ఖర్చు ఎంత పెరుగుతుందో లెక్క వేసి చూడూ! అసలే ముడిపడకుండా ఉంటే–" అన్నాడు నాన్న.

ఫలానా ప్రాంతంలో భాగం ఉన్నదన్నప్పుడల్లా ఆయన ఇంటి అద్దె పెరుగుతుందన్న విషయం ఆక్షేపించక ఇతర ఖర్చులు పెరుగుతాయని రుజువు చేసేవాడు. తానై ఫలానిచోట ఇల్లున్నదని తన నోటిమీదుగా అనకపోయినా ఇతరులన్నప్పుడు ఈ పద్ధతి అవలంబించేవాడు.

ఇతరులు చెప్పే ఇళ్లు రైలుకు దగ్గిరగా ఉండాలి, సినిమా థియేటర్లకు దగ్గిరగా ఉండరాదు. కిరాణా షాపులక్కూడా కొంత దూరాన ఉంటేనే మంచిది. కూరల మార్కెట్టుకు దూరం కావటం కూడా మంచిదే.

"ఖర్చంటే ఎంత భయంగా ఉందో తెలుసా? అసిధారావ్రతం చేస్తున్నాననుకో - అసిధారావ్రతం!" అంటాడాయన.

కాని ఇంకో ఇంటికి వెళ్లవలిసిందే అన్న సంగతి ఆయన ఎప్పుడూ కొట్టెయ్యలేదు. అనువుగా దొరికితే ఇంకో ఇంటికి వెళ్లవలిసిందేననే ఆయన ఉద్దేశం కూడా.

"మరయితే ఆ ప్రయత్నం చెయ్యరేం?" అని భార్యగాని పిల్లలుగాని అడిగితే ఆయన మార్చి మార్చి రెండు మూడు రకాల సమాధానాలు చెబుతూ వచ్చాడు.

ఒకటి, తనకు క్షణం తీరటం లేదు. ఏ ఉద్యోగమైనా చెయ్యొచ్చుగాని ప్రెస్ రిపోర్టరు ఉద్యోగం మటుకు చెయ్యగూడదు. జూనియర్ రిపోర్టరుగా ఉండగానే మంచి ఛాన్సు వచ్చింది. అప్పట్లో రిపోర్టరు ఎలవెన్సు పదిహేను రూపాయలు పోతుందని దాన్ని జారవిడిచాడు. పొరబాటయింది. ఇప్పుడు తాను సీనియర్ రిపోర్టరయాడు. చీఫ్ రిపోర్టరయే ఛాన్సు కూడా ఉంది. అందుకని మరి గతించిన దానికి విచారించి లాభంలేదు. ఆనాడు తనకు వచ్చిన ఖాళీలో చేరినవాడు ఇవాళ బొంబాయిలో అసిస్టెంటు ఎడిటరైపోయి, ఝూమ్మని వెయ్యి రూపాయలు తెచ్చుకుంటున్నాడు. న్యాయంగా తనకు రావలిసిన ఛాన్సేనూ. ఆనాడు దూరదృష్టి లేకపోయింది, ఉన్నవాడెవడూ సలహా ఇచ్చాడు కూడా కాదు. కాకపోయినా, తానే ఆ ఛాన్సు తీసుకుంటే తనకా అదృష్టం పట్టేది కాదేమో! తల రాత ఏమైనా టెలిప్రింటర్ క్రీడా - కరెక్షన్ ఇవ్వటానికి? ఏమిటో!

రెండో రకం ధోరణి - అసలు చూడవలిసింది ఇల్లు మారటం కాదు. ఎక్కడో చవుగ్గా రెండు గ్రౌండ్లు చూసుకుని కొని పడేస్తే ముందు ఇంత ఇల్లే వేసుకుని ఉంటూ, క్రమంగా ఒక్కొక్క గదే వేయిస్తూ పోవచ్చు. రెండొందలు పెడితే మంచి ఔట్‌హౌస్ లాటిది కట్టవచ్చు. ఇప్పుడిచ్చే మూప్ఫై రూపాయల అద్దె ఆదా అవుతుంది కాదూ? ఏడాదికి అదీ ఇదీ చేర్చి నాలుగొందలనుకో - ఏడాదికో గది కట్టెయ్యొచ్చు. అయిదేళ్లకల్లా డీసెంట్ హౌస్, వరండా గట్రాతో సహా రెడీ అయి పోయుంటుంది. సగంలో "మనం" ఉండి పోయి సగభాగం ఏ ముప్ఫైకో అద్దెకిచ్చినా ఇవ్వొచ్చు. అయిదేళ్ల క్రితం గ్రౌండు నూట పాతిక్కి స్థలం అమ్మకానికి వచ్చింది. మాంబళం స్టేషనుకు అటుపక్క - నూరు గజాల దూరంలో. దగ్గిర డబ్బుండి కూడా అశ్రద్ధ అయిపోయింది. కొని ఉండవలసింది. పొరపాటైపోయింది. "కొనెయ్యవయ్యా, చూస్తావేం?" అని ఎవరు కాస్త అన్నా కొని ఉండేవాడే. ఎవరూ అనలేదు. దాన్ని గురించి తెగ వాకబు చేసిన నరసింహమే చిట్టచివరకు, "ఇంకా చవుకగా స్థలాలు దొరుకుతాయంటున్నారండీ!" అని నీళ్లు నమిలేశాడు. దాంతో ఆ ఛాన్సు కాస్తా పోయింది. చూస్తూండగానే అవే స్థలాలు గ్రౌండు ఆరువందలు - ఏడు వందలు - వెయ్యి - పదిహేను వందలు - ఇప్పుడు రెండు వేలు! - పాపం పెరిగినట్టు పెరిగాయి. ఝూమ్మని ఇళ్లు కట్టేశారు. ఆ ఛాన్సు కాస్తా పోయింది.

ఇల్లు మారటం గురించి నాన్న అవలంబించే మూడో ధోరణి రాఘవులుకు మరీ చాదస్తంగా కనబడేది. అదేమిటంటే - ఈ ఇల్లు అచ్చొచ్చింది! పిల్లలందరూ ఇక్కడే పుట్టారు. ప్రమోషన్లన్నీ ఈ ఇంట్లోనే వచ్చాయి. అరవై రూపాయలతో ఆరంభమైన ఉద్యోగం - ఈ ఇంట్లో ఉండగానే జీతం ఆరింతలు పెరిగింది! చదువులకూ, పెరిగిపోయిన పై ఖర్చులకూ చాలటమే గాకుండా ఇవతల అయిదువేల ఇన్సూరెన్సు పాలసీ, అవతల ప్రావిడెంటు ఫండూ! వర్తమానం మాట ఏమైనా, భవిష్యత్తు మా బాగా ఉంది. ఇంకో నాలుగేళ్లు ఓపిక పడితే అయిదు వేలూ, ప్రాఫిట్సూ చేతికొచ్చేస్తాయి. ఈ లోపల రాఘవుడు చదువు పూర్తిచేసి ఓ చిన్న ఉద్యోగం సంపాదిస్తాడు. వాడికి కట్నంతో పిల్ల వస్తే ఇంక అడిగావూ!

ఈ ధోరణి ఏ ఒక్కరికీ నచ్చేది కాదు. ఆ ఇన్సూరెన్సు మొత్తం రాధ పెళ్లికి ఖర్చు రాసి ఉంచింది అమ్మ. పిల్లవాడికి కట్నం రావాలని కోరే మనిషి పిల్లకు కట్నం లేకుండా పెళ్లి చెయ్యాలని చూడటం భావ్యం కాదని అమ్మ అనే మాట కొట్టివెయ్యటానికి వీలులేనిది.

రాధకు ప్రత్యేకించి తన పెళ్లి ఇట్లా జరగాలన్న నిశ్చితాభిప్రాయం లేదు. తనకు కట్నం లేకుండా మొగుడు వచ్చే పక్షంలో రాఘవులన్నయ్య పెళ్లికి కట్నం పుచ్చుకోరాదు - అంతే. రాఘవులన్నయ్య కట్నం తీసుకునే పక్షంలో తనకూ కట్నమిచ్చే పెళ్లి చెయ్యాలి! రాధకీ పట్టుదల ఎందుకో ఎవరికీ అర్థం కాలేదు. అన్నతో ఏదో విధంగా పోటీ పడాలన్న ఉద్దేశం తప్ప ఆ పిల్లకింకొక ఉద్దేశమేమీ బహుశా ఉండదు.

"నీకు మంచి మొగుడు రావటం ముఖ్యమా, కట్నం తీసుకునేవాడు రావటం ముఖ్యమా?" అని నాన్న అడిగితే "అన్నయ్యకు మాత్రం మంచి పిల్ల రావటమే ముఖ్యం కాదా?" అనేది రాధ.

"మంచి పిల్లతో బాటు కట్నం కూడా వస్తే చేదా?"

"నన్ను చేసుకునే వాళ్లకేనా కట్నం చేదు?"

"ఓసి పిచ్చిదానా? కొందరు కుర్రాళ్లకి కట్నం తీసుకోరాదనే నియమం ఉంటున్నది. వాళ్లు బుద్ధిమంతులు."

"అయితే మనం కూడా తీసుకోకుండా ఉండాలి."

"వాళ్లే ఇస్తామంటారనుకో. వద్దంటామా?"

"నాకదంతా తెలీదు. అన్నయ్యకెలా జరిగితే నాకూ అలాగే జరగాలి."

పిచ్చిది లెమ్మనుకుని నాన్న ఆ విషయం వదిలేశాడు.

❁ ❁ ❁ ❁ ❁

ఇంతకీ ఒక్కటీ అనుకున్నట్టుగా జరగలేదు. ఇన్సూరెన్సు డబ్బు రానూ వచ్చింది. రాధ పెళ్లికి అయిపోయింది కూడా.

రాఘవులు బియ్యే పాసయి సబెడిటరుగా చేరాడని సంతోషించినంత కాలం పట్టలేదు. ప్రెస్ కమిషనూ, వేజ్ బోర్డూ వచ్చిపడ్డాయి. రాఘవులు యూనియన్‌లో చేరి ఆర్భాటం చెయ్యసాగాడు.

"నీకెందుకురా గొడవా? ఈ యూనియన్ వాళ్లంటే యజమానికిష్టం లేదు. చేసేదేదో వేజ్‌బోర్డు వాళ్లే చేస్తార్లే. అవతల కొండంత ప్రభుత్వం ఉండగా మధ్య మనం హైరానా పడటం దేనికీ?"

"అదేమిటి నాన్నా? ఆ ప్రభుత్వం మనది కాదూ? ఈ పత్రికలవాళ్లు పన్నే కుతంత్రాలన్నీ నీకు మాత్రం తెలీవూ?"

ఈ కాలంలో ఎవరి మాట ఎవరు వింటారూ? ఆ సమ్మెలో రాఘవులు పెళ్లి పురోహితుడల్లే తిరిగాడు. చూసి చూసి పత్రికవాళ్లు తండ్రీ కొడుకులకిద్దరికీ ఉద్వాసన చెప్పేసి రావలిసిన డబ్బు చెక్కు రూపంలో ఇచ్చారు.

రాఘవులు అక్కడ మళ్లీ పప్పులో కాలేసి చెక్కు పుచ్చుకోలేదు. అది ట్రిబ్యునలుకూ, అక్కడి నుంచి కోర్టుకూ ఎక్కింది. ఇంకా రెండేళ్లకు తేలినా తేలినట్టే. నాన్నకు వచ్చిన డబ్బూ, ప్రావిడెంటు ఫండూ కొంచెం కొంచెమే హరించుకుపోతున్నది.

సొంత కొంపా! అడక్కండి. వాళ్లంతా ఆ ఔట్‌హౌస్‌లోనే ఉంటున్నారు. ఇదే సొంత కొంప! ఎవరికీ ఉద్యోగాలు లేవేమో. ఇల్లు చాలకుండా ఉంటున్నది.

ముద్రణ: యువ మాసపత్రిక, మే 1962